

ROMUALDAS BUDRYS

(1933.07.26–2026-05.25)

Romualdas Budrys (1933–2026) – iškilus Lietuvos muziejininkas, dailėtyrininkas, knygų autorius, bendraautoris, visuomenės ir kultūros veikėjas, klarnetininko Algirdo Budrio ir dailėtyrininko Stasio Budrio brolis.

Gimė 1933 m. liepos 26 d. Radviliškio rajono Vertimų-Vakarų kaime, kuris anuo metu priklausė Baisogalos valsčiui. Iš pradžių mokėsi Baisogalos progimnazijoje, gimnazijoje, baigė Baisogalos vidurinę mokyklą, vėliau – tuometinį Telšių dailės technikumą (Telšių dailės mokyklą), kuriame mokydamasis visuomeniniais pagrindais dirbo Žemaičių muziejuje „Alka“. Mokydamasis Telšiuose įsigijo daug draugų žemaičių, su kuriais visą gyvenimą palaikė ryšį, rengė jų darbų parodas, buvo pramokęs kalbėti žemaitiškai. Kartais jis save net žemaičiu vadindavo, gyvendamas Vilniuje dažnai dalyvaudavo Vilniaus žemaičių kultūros draugijos renginiuose.

1954–1959 m. studijavo Lietuvos TSR valstybiniame dailės institute (dabar Vilniaus dailės akademija), kur studijavo keramiką, įgijo menotyrininko (dailėtyrininko) specialybę.

Po studijų metus laiko (1959–1960) stažavosi Sankt Peterburgo muziejuje Ermitaže.

Studijuodamas Lietuvos TSR valstybiniame dailės institute 1958–1959 m. kartu dirbo ir ekskursijų vadovu Lietuvos dailės muziejuje (dabar Lietuvos nacionalinis dailės muziejus).

1959–1960 m. (po studijų metus laiko) dirbo Lietuvos dailės muziejaus restauratoriumi, 1960–

1979 m. – direktoriaus pavaduotoju mokslui, 1979–2019 m. – direktoriumi. Visą tą laiką jis nuolat palaikė ryšį su kitais muziejais, konsultuodavo juos, padėdavo jiems rengti ekspozicijas ir parodas. 1960–2019 m. buvo daugiau kaip 1 000 nacionalinių ir tarptautinių dailės ir gintaro parodų ekspozicijų autorius. Nuo 1960 m. rengė ir įgyvendino Lietuvos dailės muziejaus naujų padalinių ekspozicijų kūrimo programas.

Reikšmingiausi R. Budrio kūrybinės ir organizacinės veiklos etapai

1. Palangos gintaro muziejaus sukūrimas

1963 m. Pranas Gudynas, Romualdas Budrys kartu su architektu Juliumi Masalskiu parengė pirmąją gintaro ekspoziciją nuo 1963 m. grafo Felikso Tiškevičiaus rūmuose Palangoje veikiančiame muziejuje (96 kv. m. pristatė 478 eksponatus), kurią 1965 m. išplėtė ir atnaujino (tada 150 kv. m. plote buvo rodomi 940 gintaro eksponatai). Iškelus iš rūmų Lietuvos dailininkų kūrybos namus, kartu su konsultantais Rimute Rimantiene ir Vladu Katinu 1969 m. buvo sukurta ir atidaryta išplėsta, mokslškai pertvarkyta gintaro ekspozicija (750 kv. m. buvo rodomi 3 tūkst. eksponatų). Nuo 1971 m. atnaujintuose ir muziejinei veiklai pritaikytuose Palangos gintaro muziejaus rūmuose šalia nuolatinės ekspozicijos buvo rengiamos gintarą savo kūriniuose naudojančių dailininkų personalinės darbų ir kitos kūrinius iš gintaro reprezentuojančios bei Palangos istoriją pristatančios parodos. 1992 m. Ispanijoje veikusioje pasaulinėje parodoje „EKSPO – 92“ Lietuvos, Latvijos ir Estijos paviljone R. Budrys įrengė gintaro parodą. Nuo 1982 m. jis kartu su geologu V. Katinu vykdė naujos (jau ketvirtosios) Gintaro muziejaus ekspozicijos parengiamuosius darbus, o 1986 m. vasaros pradžioje atidarė naująją Gintaro muziejaus ekspoziciją, kurioje per abu rūmų aukštus rodyta 4,5 tūkst. eksponatų. Gintaras joje buvo pristatomas dviem aspektais – gintaro susidarymas žemės evoliucijoje ir gintaro panaudojimas kultūros istorijos raidoje. Šioje ekspozicijoje buvo rodomas ir didžiausias šiame muziejuje saugomas gintaro gabalas (sveria) 3 524 gramų. Dar kartą pagal R. Budrio projektą muziejaus ekspozicija buvo atnaujinta užbaigiant įgyvendinti iš ES Struktūrinių fondų lėšų

2013–2015 m. įgyvendintą rūmų restauravimo, renovavimo ir naujų ekspozicijų įrengimo projektą.

2. Restauravimo centro sukūrimas

Nuo 1963 m. R. Budrys kartu su tuometiniu Lietuvos dailės muziejaus direktoriumi Pranu Gudynu ėmė formuoti muziejinių vertybių restauravimo centrą. 1963–1976 m. buvo sukurtos muziejinių vertybių restauravimo dirbtuvės (popieriaus, tekstilės, tapybos, archeologijos ir kt. restauravimas). 1978 m. muziejinių vertybių restauravimo centras pertvarkytas į Lietuvos dailės muziejaus restauravimo ir konservavimo centrą. 1980 m. jis pavadintas Prano Gudyno muziejinių vertybių restauravimo ir konservavimo centru. Paskutiniaus R. Budrio darbo muziejuje metais įgyvendinant iš ES Struktūrinių fondų finansuojamą projektą buvo pradėti šio centro atnaujinimo ir aprūpinimo nauja įranga darbai.

3. Verkių rūmų ekspozicija

1976 m. Vilniaus Verkių rūmuose R. Budrio vadovaujama komanda sukūrė istorinių interjerų ekspoziciją, kurioje buvo pristatyta istorinė elitinės kultūros aplinka. Ši ekspozicija buvo pripažinta kaip ypač kokybiškas kultūros palikimo aktualinimo pavyzdys.

4. Juodkrantės miniatiūrų muziejaus sukūrimas

1977 m. R. Budrys vadovavo Juodkrantės evangelikų liuteronų bažnyčios restauravimui ir jos pritaikymui Miniatiūrų muziejaus įkūrimui, 1982 m. užbaigė šią ekspoziciją sukurti. Vėlesniais metais vadovavo Miniatiūrų muziejaus ekspozicijos įrengimui šalia Juodkrantės liuteronų bažnyčios buvusiam Lietuvos dailės muziejui priklausančiame pastate. Kiek vėliau čia veikdavo kilnojamosios parodos.

5. Vilniaus paveikslų galerijos sukūrimas

1960 m. R. Budrys kartu su kitais kolegomis pradėjo formuoti Vilniaus arkikatedros bazilikos restauravimo programą. Įgyvendinant ją iki pat šios šventovės grąžinimo tikintiesiems buvo vykdomi ne tik suniokotos aplinkos restauravimo, atstatymo darbai, bet ir atliekami jos tyrimai, įrengiama moderni šildymo, ventiliacijos, apsaugos sistema, restauruojami vargonai, vykdomi archeologiniai kasinėjimai, šventovės požemiuose įrengiamas mauzoliejus. R. Budrys talkino bažnyčiai perimant katedrą ir ją tinkamai paruošiant šiuolaikinėms

bažnyčios reikmėms. Jis organizavo Vilniaus Chodkevičių rūmų restauravimo ir jų pritaikymo Vilniaus paveikslų galerijai (veikia šiuose rūmuose nuo 1994 m.) darbus, sukūrė ir įgyvendino galerijos ekspozicijų įrengimo programą. Šiuose rūmuose jam vadovaujant buvo sukurtos tokios žymios parodos kaip Europos Tarybos kultūros kelių programos paroda „Lietuvos baroko dailė“, „Lietuvos vienuolynų dailė“. Jis buvo ir 1998 m. Vilniaus paveikslų galerijoje surengtos tarptautinės parodos „Vilniaus klasicizmas“ ekspozicijos autorius, kartu su kolegomis įrengė šios galerijos nuolatinę ekspoziciją, jam vadovaujant ji buvo kelis kartus atnaujinta.

6. Taikomosios dailės muziejaus sukūrimas

Nuo 1985 m. R. Budrys organizavo Senojo arsenalo vakarinio korpuso atstatymo darbus ir šiose patalpose įrengė Taikomosios dailės meno ekspoziciją, nuo 1996 m. Arsenale surengė daug svarbių nacionalinių ir tarptautinių programų parodų, tarp jų – ir Europos Tarybos kultūros kelių programos parodą „Lietuvos baroko taikomoji dailė“, „Žalgirio mūšis“ (1998), monumentalios Lietuvos tūkstantmečio programos parodos „Krikščionybė Lietuvos mene“ (1999–2003) ir kt.

7. Parodų rūmų Vilniuje sukūrimas

Nuo 1997 m. R. Budrys vadovavo Parodų rūmų Vilniuje sukūrimo programos įgyvendinimui, rūmuose suorganizavo daugiau 200 parodų ekspozicijų.

8. Regioninių dailės centrų kūrimas

Vadovavo Lietuvos dailės muziejaus padalinių–Klaipėdos paveikslų galerijos (1973 m.), Klaipėdos laikrodžių muziejaus (1984 m.), Renavo dvaro rūmų (1987 m.) ir keletos kitų ekspozicijų sukūrimui, konsultavo ir talkino Lietuvos regionų muziejus vertinguose istoriniuose pastatuose sukuriant kultūros paveldo vertybių ekspozicijas. Jis yra vienas iš sumanytojų visuose Lietuvos etnografiniuose regionuose įkurti dailės muziejus autorius (įkurtas tik Žemaitijoje – Plungės kunigaikščių Oginskių rūmuose)

9. Radvilų rūmų galerijos (dabar Radvilų rūmų dailės muziejus) sukūrimas

1990 m. vadovaujant R. Budriui Radvilų rūmuose buvo sukurta pirmoji ekspozicija, skirta Radvilų dinastijai. Nuo 1992 m. muziejaus žinion perima-
(Nukelta į 70 p.)

mame Radvilų rūmų ansamblyje sukūrė į Lietuvą parvežtų ir padovanotų įvairių išeivijos institucijų ir privačių asmenų (dr. G. Kazokienė ir kt.) kolekcijų pristatymo parodų ekspozicijas („Australijos ir Okeanijos tautų menas“, „Sugrįžusi išeivijos dailė“ ir kt.).

10. LDK valdovų rūmų atkūrimas, muziejaus ir jo ekspozicijų projektų rengimas

Nuo 2002 m. vadovavo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų interjerų ir ekspozicijų programą kuriančiai grupei.

11. Vertingų meno kolekcijų parvežimas į Lietuvą

1979–1990 m. kartu su buvusiu Lietuvos kultūros ministru Daliumi Trinkūnu parvežė į Lietuvą 1370 Mykolo Žilinsko Lietuvai dovanotų meno vertybių (paveikslų, istorinių baldų) kolekciją. 1990–2001 m. organizavo vertingiausių išeivijos lietuvių dailininkų personalinių dailės rinkinių ir institucijų sukauptų kolekcijų pervežimą į Lietuvą (M. K. Čiurlionio dailės galerijos kolekcija, P. Domšaičio kolekcija ir kt.) bei jų eksponavimą.

***

1960–2019 m. parašė daugiau kaip 50 straipsnių dailės meno istorijos, gintaro, atskirų kolekcijų klausimais, daugelį metų skaitė paskaitas muziejinkystės tema studentams, sudarė keletą vertingų studijų ir katalogų, albumų (kartu su Vydu Dolinsku – „Vilniaus katedros lobynas“ ir kt.), surengė kelias dešimtis ekspedicijų (gintaro radimvietėse ir kt.).

R. Budrys nuo 1960 m. buvo Tarptautinės muziejų tarybos (ICOM) narys. Nuo 1990 m. dvi kadencijas vadovavo Lietuvos muziejų asociacijai, 2001 m. vėl buvo išrinktas Lietuvos muziejų asociacijos pirmininku. 1976–1990 m. buvo Meno vertybių įsigijimo komisijos prie LSSR Kultūros ministerijos pirmininkas, 1981–1989 m. – SSRS dailės akademijos Dailės muziejų tarybos narys. Jis daugelį metų buvo ir aktyvus daugelio kitų valstybinių komisijų narys, Lietuvos kultūros ir meno tarybos narys, Kultūros ministerijos muziejų ekspertų komisijos pirmininkas, įvairių valstybinių komisijų narys.

Jis yra daugelio Lietuvos dailės muziejaus leidinių ir katalogų atsakingasis redaktorius, sudarytojas, bendraautoris bei autorius.

Romualdas Budrys mirė 2026 m. gegužės 25 d. Vilniuje. Palaidotas gegužės 29 d. šeimos kapavietė-

je Vilniaus Rokantiškių kapinėse.

Svarbiausi įvertinimai, apdovanojimai:

1983 m. LTSR nusipelnęs kultūros veikėjas;
1986 m. Tautų draugystės ordinas
1995 m. Gedimino 4 laipsnio ordinas;
1999 m. Gedimino 3 laipsnio ordinas;
2003 m. Santarvės fondo ordinas „Pro augenda concordia“;
2006 m. Vyriausybės kultūros ir meno premija;
2006 m. Baisogalos garbės pilietis;
2009 m. Palangos garbės pilietis;
2013 m. kultūros ženklas „Nešk šviesą ir tikėk“;
2013 m. Vilniaus dailės akademijos garbės daktaro regalijos;
2014 m. Baltarusijos Respublikos valstybinis apdovanojimas – Pranciškaus Skorinos medalis;
2019 m. ordino „Už nuopelnus Lenkijos Respublikai“ Komandoro kryžius.

Svarbiausi leidiniai:

Lietuvos respublikinė portretų paroda, 1962 m.;
Marija Cvirkienė, 1964 m.;
Klaipėdos paveikslų galerija, 1973 m.;
Feliksas Daukantas. Gintaro dirbinių paroda, 1974 m.;
Gintaras antikiniuose ir ankstyvųjų viduramžių šaltiniuose, 1971 m.;
Gintaras, 1981 m.;
Vilniaus katedros lobynas, albumas, kartu su kitais, 2002 m.

***

Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda savo užuojautoje dėl R. Budrio mirties parašė:
„Lietuva neteko šviesios ir kilnios asmenybės, tikro kultūros grando, savo žinias, vizionierišką mąstymą ir neblėstančią energiją pašventusio moderniosios muziejinkystės kūrimui bei proveržiui mūsų šalyje, nacionalinių rinkinių gausinimui ir Lietuvos kultūrinio identiteto puoselėjimui. Visuomet liksime dėkingi Romualdai Budriui už Vilniaus arkikatedros lobyno išsaugojimą, už į Tėvynę sugrąžintas neįkainojamas meno ir istorijos vertybes ir už tai, kad jo su meile išugdytos muziejinkų kartos tęs jo misiją bei darbus, toliau turtindamos mūsų šalies kultūrą“.

*Parengė Danutė Ramonaitė-Mukienė
Nuotrauka iš RKIC archyvo*